

Joan-Daniel Bezsonoff rep el premi Amat-Piniella amb 'Matar De Gaulle'

FILA CULTURAL. L'escriptor rossellonès novel·la l'intent d'atemptat al general De Gaulle, l'agost de 1962, per part d'un grup de francesos algerians repatriats després de la independència d'Algèria.

La setzena edició del premi Joaquim Amat-Piniella, que atorguen l'Ajuntament de Manresa i Òmnium Bages, va guardonar la novel·la *Matar De Gaulle*, del rossellonès Joan Daniel Bezsonoff, que ens narra l'entramat que va envoltar un atemptat contra el president francès Charles De Gaulle, l'any 1962, a prop de la població de Clamart, al punt del Petit-Clamart, al departament de l'Alt Sena.

El transfons polític i històric de l'obra és certament complex per a un lector del segle XXI, especialment si no recorda o no coneix els avatars del colonialisme francès. Explicat breument: França tenia diverses colònies al nord d'Àfrica. Una de les més importants era l'actual Algèria, on els francesos van governar durant uns 130 anys. Moltes famílies franceses, a més, s'hi havien instal·lat i hi vivien com a la metròpoli. També n'havien fet casa seva alguns catalans i valencians. La política colonial francesa, però, era àmpliament criticada tant a França mateix com a la resta d'Europa occidental. Arran de la lluita contra la dominació colonial, a Algèria es va constituir el FLN (*Front de Libération National*), d'inspiració marxista i anticolonialista, amb el mític Ahmed Ben Bella al capdavant. El FLN va fustigar l'exèrcit francès i la mateixa comunitat francòfona fins a assolir l'alliberament d'Algèria el 1962, quan De Gaulle va concedir la independència de l'antiga colònia, després dels acords d'Évian, que incloïen un referèndum d'autodeterminació.

El drama de la descolonització

Una part dels francesos algerians, juntament amb patriotes que es van sentir traïts per De Gaulle, van crear l'Organisation de l'Armée Secrète, l'OAS, moviment clandestí que tenia per objectiu recuperar Algèria com a colònia francesa. L'OAS va actuar primer a Algèria atemptant contra musulmans partidaris del FLN o europeus partidaris de De Gaulle; i, un cop signada la independència, van traslladar les seves operacions a la metròpoli, especialment al sud de França. Molts dels seus militants -ideològicament propers al feixisme- van acabar a Espanya, sobretot als Països Catalans: des de la Costa Brava al País Valencià.

La història política, tanmateix, és massa superficial per explicar tot el que amaga la realitat. De fet, se sustenta sobre una base molt més complexa, sobre un entramat de persones, sentiments i vivències, que en bona part són la trama i l'ordit a partir dels quals Bezsonoff elabora el teixit de la seva narració. Una narració ben construïda, que ens permet entreveure com de complexes i contradictòries devien ser les coses per als milers de persones que van viure el drama de la descolonització i van haver d'abandonar el país on havien nascut o viscut durant molts anys. Sentiments d'enyorança, de ressentiment, d'odi, de solitud, de frustració... formen una base novel·lesca que intenta explicar la realitat i les reaccions de les persones.

La família Vidal, d'ascendència rossellonesa, vivia a Algèria i se sentia francesa. Estimava el paisatge i les persones d'Alger, com a part de França. De cop, els va canviar la vida a causa de les decisions polítiques. El 26 de març de 1961, a la Rue d'Isly, a Alger, en una manifestació contra la política del govern de París, "uns soldats francesos van disparar a una multitud de civils francesos, desarmats". I aquí va començar el drama. Els Vidal, com centenars de milers de francesos algerians, els coneguts com a *pieds-noirs*, es van adonar que el govern francès els abandonava, els traïa i els lliurava al FLN. Molts van decidir emigrar cap a França, tot i que no se sentien tampoc francesos de la metròpoli (alguns es van exiliar al País Valencià, concretament a Alacant. Un llibre de 1968, avui introbable, d'Antoni Seva, en dóna testimoniatge: *Alacant, 30.000*

pieds-noirs.)

La família Vidal

Entre els retornats a la metròpoli, Bezsonoff hi situa la família Vidal, alguns membres de la qual passen de ser gaullistes a enrolar-se a l'OAS, l'organització clandestina oposada a la descolonització, que considerava De Gaulle com un gran traïdor a França. En el fons, doncs, el ressentiment d'un grup de persones que se sent traït per un polític tingut fins aleshores pel "salvador de la pàtria". L'OAS va promoure diverses accions i atemptats contra el govern francès i fins a dues vegades almenys contra el mateix president De Gaulle.

Un d'aquests atemptats va tenir lloc l'agost de 1962. El dirigia un alt militar, el coronel Jean-Marie Bastien-Thiry, el pare del qual havia estat company del mateix De Gaulle. L'atemptat, però, va resultar frustrat i el comando que l'havia portat a terme, empresonat. Bastien-Thiry va ser jutjat i condemnat a mort; la resta del grup van ser amnistiats.

Bezsonoff ens fa entrar de manera decidida en el pensament i el cor dels protagonistes d'aquests fets (excepte De Gaulle). No podem pas dir que sigui un llibre polític. Ans al contrari: tant la política com la història són l'excusa per narrar drames humans de persones que veuen les seves perspectives vitals estroncades a causa de les decisions polítiques. Però no tenim cap dubte que la veritable història s'acosta més a les narracions novel·lesques ?tot i ser fictícies? que no pas a la narració oficial dels fets, que sempre amaga bona part de la realitat, molt més complexa.

L'estil de Bezsonoff, d'altra banda, és amable, ple de detalls intel·ligents, divertit en molts fragments ?per exemple, quan el protagonista Anatole Vidal decideix aprendre afrikaans, la llengua de Sud-àfrica? i sempre elegant. El llibre fa de bon llegir també des del punt de vista formal.

Potser cal destacar-ne, encara, l'ús ric i acolorit del català de la Catalunya del Nord, amb tota mena d'expressions, girs i vocabulari posat en boca dels personatges de la família Vidal i d'altres. Per a algunes persones tal volta aquest aspecte pot ser una barrera per a la lectura. Però no hauria de ser així, ja que una llengua normalitzada ha de poder fer servir el registre dialectal de manera eficaç en textos literaris, com fa Bezsonoff a *Matar De Gaulle*. És una magnífica oportunitat per reivindicar, i alhora aprendre, mots i fraseologia que fins no fa gaire eren ben vius.

Si algun retret li haguéssim de fer a l'autor, diríem que alguns personatges són poc dibuixats, massa difuminats. Ara bé: això potser ja demanaria una novel·la molt més extensa, sense el puntillisme estilístic que caracteritza l'autor i amb més proximitat de detalls. Simplement, això vol dir que els fets narrats donen per molt i permetrien treure'n molts arguments. O dit d'una altra manera: la novel·la de Bezsonoff ens ha deixat amb la mel a la boca i en voldríem més... Caldrà esperar la propera!

Il·lustració d'Anna Crespo. Caricatura de l'autor.